

Med utgangspunkt i Adresseavisens arkiv siden det første nummer fredag 3. juli 1967, går Journalist ODDVAR VALSTAD vår spennende historie nærmere etter i sømmene.

Slik var det

Borte fra hjemlandet

Norge var det første land i Europa som ettersommeren 1946 kunne si hadde løst problemet «displaced persons» – personer som på grunn av krigen var kommet bort fra sine hjemland. Innen kongerikets grenser var det da andre verdenskrig sluttet, 141.000 personer av denne kategori. Nå var antallet skrumpet inn til 1130. 970 polakker og 60 jugoslaver. Resten var folk av ulike andre nasjonaliteter. En hadde et berettiget håp om at iallfall en del av de gjenværende kunne repatrieres ganske snart.

FIN HADDE SATT ned en kommisjon til å ta seg av problemene «displaced persons» for samtlige europeiske land. Forholdene på kontinentet var mange steder uoversiktlig og vanskelige. Derfor var det grunn til å tro at f.eks. resten av polakkerne som befant seg her i landet, ville bli her ennå noen tid. Da det var lite hensiktsmessig å ha polakkerne samlet i leire hele denne tiden, var det planer om å utplasse dem i arbeidslivet ut over det ganske land. De

Grunnlagt 1767.

Adresseavisen

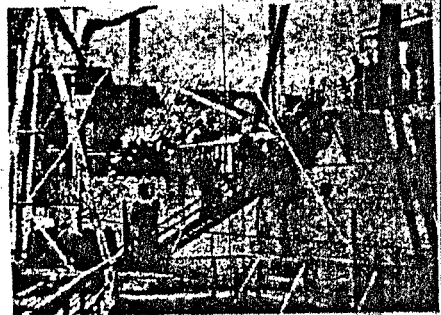
(Christiansen & Christoffersen Efterskiftet)

Trondheim, mandag den 8. febr. 1946

På avskjedsvisitt i Øysand og Buvik da 3.200 av „herrefolket“ dro. 1 august er siste mann avsted.

«DHAMMENSFJORD»
Irrdag dro 3200 tyskere fra Øysand – over Buvik avsted til Tyskland. Etter dem er det om lag 4000 tyskere igjen i Trøndelag, de drar om et par dager til og i begynnelsen av august skal alle tyskere være ute av landet. BLANT DE SOM reiste var vel 100 kvinner, hvorav en del var fødte, nå gift med Fritze, Der-til som lag 20 barn.

Endelig!
LAGRENE etter dem er kjøpt av UNRRA, og skal brukes til å hjelpe nøden i – Tyskland.

Da denne puljen på 3.200 tyskere, derav 100 kvinner og 50 barn, dro ut fra havni i Buvika 24. juni 1946, var det 4000 tyskere igjen i Trøndelag.

var samlet i to leire i Østfold. En i Trøgstad og en i Askim. Mye tydet også på at de norske myndigheter kunne bli nødt til å la disse polakkerne få hjemstavsrett i Norge.

Utenom dem som er nevnt, var det på det tidspunktet ca 700 sivile tyskere tilbake i Norge. De befant seg hovedsaklig internert i leiren Grefsrud ved Holmestrand.

Av de 141.000 «displaced persons» som befant seg i Norge ved frigjøringen, var det 84.000 sovjetborgere. En del var krigsfanger. Andre tvangsarbeidere. Det var 16.000 polakker, 10.000 sivile tyskere og 13.000 tvangsarbeidere av andre nasjonaliteter. Hele 31.000 var folk som hadde tjenestegjort i tyske styrker.

Det var Flyktninge- og Fangedirektoratet som fikk i oppgave å ta

seg av dette kompleks av saken, som besto i å samle alle nevnte personer i leire. Sørge for deres forsyning og velferd, samt få dem transportert hurtigst mulig ut av landet.

De internasjonale rettingslinjer som forelå ved krigsavslutningen, var et spørsmålet om repatrieringen måtte utstå inntil forholdene i Europa ble mer oversiktlig og rolig. Stort lenger var en i august 1946 fortsatt ikke kommet ad internasjonale vei. I mellomtiden hadde imidlertid Norge selv løst problemet for sitt vedkommende.

Mens de allierte styrker befant seg her i landet, var de behjelpelig med å skaffe transportmidler til veie for hjemføringen. Det viste seg også at de russiske myndigheter stilte seg meget yvillig til å ta imot den store mengde russere som var her. Alle som kunne betegnes som krigsfanger, kom først ut. Deretter fulgte tvangsarbeiderne. Innen utgangen av året 1945 var alle russere evakuert.

«Displaced persons» fra andre nasjoner ble brakt i småtransporter. Fortrinnsvis med mindre skip. Til havner i Tyskland, Polen eller andre land hvor de kunne bli sendt til sine opprinnelige beboelsessteder.

At disse transporten var alltid var små, sjelden omfattende mer enn 60 - 80 mann, medvirket til at disse flyktninger ikke skapte nevneverdig forsynings- og transportproblem på de steder de ble landsatt. De ble tatt imot, uten at det ble reist prinsipielle innsigelser mot evakueringen fra Norge.

Det var utallige små transporten. Dermed kunne en som nevnt si at problemet måtte sies å være så godt som løst. Mens dette problem fremdeles var et av de viktigste for de fleste andre land i Europa.

Jøder til Norge

Slik var det, også....

Ønsker du at vi skal ta opp et spesielt historisk emne, gjør med glede det. Du må sende oss bilder, spørsmål, forslag og kommentarer. Hvis nødvendig, kan vi utfylle ditt bidrag ved å grave frem godbiter fra avisens egen skattkiste; vårt arkiv gjennom 229 år!

Skriv eller ring til ODDVAR VALSTAD tlf: 72501534. Adresseavisen, Postboks 6070 7003 Trondheim

Samtidig med opplysningene om den gigantiske tilbakeføringen av «displaced persons» kunne Adresseavisen fortelle at omkring 600 jøder i nær fremtid trolig ville innvandre til Norge. Fra jødiske flyktningeleire i Polen og Tyskland.

SOSIALDEPARTEMENTET OG Justisdepartementet stelte med dette spørsmålet. En kunne vente en endelig beslutning med det første.

Fra norsk jødisk hold var det rettet en inntrengende henstilling til den norske regjering om å gi tillatelse til innvandring for like mange jøder fra Polen og Tyskland som antallet av de norske jøder som ble drept i de tyske terrorleire i Polen

under krigen. Det var ca 900. Ved internasjonale konferanser som var blitt holdt i Genève var det blitt rettet henvendelser til de norske representanter om at Norge også måtte åpne sine grenser for hjemløse fra leirene i Tyskland og Polen, fortrinnsvis for jøder. Som bidrag til å løse et brennbart problem.

De norske regjeringsmyndigheter fant det naturlig at Norge lot en del jøder få innvandre. De forbeholdt seg imidlertid retten til selv å velge ut de «displaced persons» som skulle komme inn i landet. Det ble sterkt fremhevet at det utrykkelige måtte bli folk i yrker og fag som en manglet arbeidskraft i.

Ellers ble det fra norsk side fremhevet at når det gjaldt tillatelse for hjemløse personer fra Europa til å emigrere til Norge, så måtte det ikke skjelles mellom jøder og andre. En måtte få anledning til å foreta et utvalg blant de folk som selv trengte fra flyktningeleirens. Uansett nasjonalitet – og kun i et meget begrenset omfang.

Anbud paa Dampskibsfaart.

Hersvd opfordres til Anbud paa Dampskibsfaart mellem Trondhjem og Hitteren, Fruin, Froernd og Hallen.

Farten vil være at underholde med mindst 2 ugentlige Ture paa Hitteren og Fruin det hele Aar, hvorhos Froernd vil være at anlabe mindst 2 Gange ugentlig fra 1ste Mai til 31te Oktober og 1 Gang ugentlig fra 1ste November til 30te April og Hallen mindst 1 Gang ugentlig fra 1ste Februar til 30te April og 2 Gange ugentlig fra 1ste Mai til 31te August.

Saafernt det af Departementet forlanges, vil der derhos være at udføre 2 Ture til Hallen i sidste Halvdel af Januar Maaned og 1 Tur ugentlig i September Maaned. Det forbeholdes derhos Departementet at bestemme saadan Udvidelse og Regulering af Ruten, som mulig tilgængende Traek maatte gjøre snakkelig.

Farten bliver at overtage fra 1ste Juli eller 1ste Oktober d. A.

Nærmere Oplysninger erholdes ved Henvendelse til Poststyrelsens 1ste Administrationskontor.

Anbudene maa være indkomne til Poststyrelsen inden 15de Juni førstkommande Kl. 12 Middag.

Departementet for det Indre, Poststyrelsen, den 23de Mai 1896.